

Styrdokument

Dokumenttyp: Riktlinjer

Beslutat av: Kommunstyrelse

Fastställersedatum inkl. dnr: 2026-01-14 §12, KS.2025.181

Gäller för: Gislaveds kommuns organisation

Ansvarig: Förvaltningschef kommunstyrelseförvaltningen

Revideras: 2029, eller vid behov

Följs upp: Avd. chef verksamhetsstyrning

Riktlinjer för kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Innehållsförteckning

I	Inledning.....	3
1.1	Syfte och omfattning.....	3
2	Kommunstyrelsens uppsiktsplikt.....	3
2.1	Answarets innebörd	3
2.2	Principer för uppsiktsplikt.....	3
3	Genomförande av kommunstyrelsens uppsiktsplikt.....	4
3.1	Uppsikt över kommunala nämnders verksamhet	4
3.2	Uppsikt över kommunala bolag	6
3.2.1	Gislaveds Kommunhus AB:s ansvar för uppsiktsplikt.....	6
3.3	Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd.....	7
3.4	Uppsikt över kommunalförbund.....	7
3.5	Årlig uppföljning av utövning av uppsiktsplikten	8

I Inledning

Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över övriga nämnder och gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska även ha uppsikt över avtalssamverkan enligt kommunallagen 9 kap. 37 §, och sådan kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i kommunallagen 10 kap. 2 – 6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Uppsiktsansvaret ligger på en övergripande nivå och innebär i stort att kommunstyrelsen ska följa upp om verksamheterna lever upp till fullmäktiges fastställda mål för verksamheten, om verksamheten följer de lagar och regler som ska tillämpas på området och om verksamheten håller sig inom sin budgetram (se prop. 1990/91:117 s. 90 och 195f.).

Kommunallagen reglerar således att kommunstyrelsen har en uppsiktsplikt men inte närmare vad den innebär eller hur den ska utövas. Dessa riktlinjer fastställer därmed **vad** uppsiktsplikten innebär och hur den utövas i Gislaveds kommun.

I.1 Syfte och omfattning

Riktlinjerna syftar till att tydliggöra hur kommunstyrelsen ska fullgöra sitt ansvar, underlätta vid planering av uppsikt samt klargöra förväntningarna på styrelsen, nämnder och bolag vad gäller uppsiktsplikten.

2 Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

2.1 Answarets innebörd

Syftet med kommunstyrelsens uppsiktsplikt är att säkerställa uppsikt och transparens över kommunens verksamheter efterlevnad av kommunens styrdokument och beslut samt lagar och förordningar. Uppsikten blir därmed ett verktyg för att kommunstyrelsen på ett effektivt sätt ska leda och samordna hela den kommunala verksamheten.

Uppsiktsplikten är hela kommunstyrelsens ansvar. I de fall delar av kommunstyrelsen, så som presidiet, genomför den praktiska uppsikten ska återrapportering ske till kommunstyrelsen. Återrapporteringen ska vara skriftlig i form av protokoll eller minnesanteckningar.

2.2 Principer för uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen har endast rätt att till nämnderna lämna råd, anvisningar och förslag till åtgärder, som styrelsen anser bör vidtas. Om dessa inte följs och det finns behov av bindande direktiv, får styrelsen initiera ett ärende i fullmäktige som då kan ge nämnden ett direktiv.

Kommunstyrelsen ska ha uppsikt över;

- Kommunens nämnder,
- Gemensamma nämnder,
- Helägda bolag,
- Delägda bolag,
- Kommunalförbund som kommunen är medlem i,
- Verksamhet enligt avtalssamverkan.

Kommunstyrelsen ska även, via ansvariga nämnder, ha uppsikt över att verksamheter som bedrivs av privata utförare enligt 10 kap. 7 § kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv.

Uppsiktsplikten innebär inte att kommunstyrelsen ska granska enskilda ärenden hos nämnder, bolag med flera. Detta gäller särskilt andra nämnders myndighetsutövning, tillämpning av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda. I dessa ärenden får inte kommunstyrelsen agera.

3 Genomförande av kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Uppsikten ska pågå löpande under hela året och omfattar verksamhet, personal och ekonomi. Kommunstyrelsens behov av uppsiktsaktiviteter varierar över tid både vad gäller inriktning och form. Uppsiktsaktiviteter ska anpassas utifrån väsentlighet och vad som bedöms rimligt med hänsyn till verksamhetens art, andelsförhållanden och omständigheter i övrigt.

I avsnitt 2 framgår vilka verksamheter som kommunstyrelsen enligt kommunallagen har uppsiktsplikt över. I detta avsnitt redogörs för på vilka olika sätt uppsiktsplikten ska utövas för respektive verksamhet.

3.1 Uppsikt över kommunala nämnders verksamhet

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt över övriga nämnders verksamhet utövas i första hand genom att kommunstyrelsen tar del av:

- Nämndernas uppföljnings- och delårsrapport samt bokslut.
- Protokoll och handlingar från nämndernas sammanträden.
- Nämndernas budgetar.
- Nämndernas internkontrollplaner och uppföljningsrapporter för intern kontroll.
- Eventuella granskningsrapporter från revisorerna.
- Eventuella domar eller beslut från tillsynsmyndigheterna.

- Uppföljning av hantering av nämndernas prognostiserade avvikelser under innevarande år.
- Uppföljning av nämndernas ekonomiska åtgärdsplaner för ekonomi i balans.
- Uppföljning och kontroll för kommunens investeringsprojekt samt utvärdering av planeringsprocessen och dess analyser.
- Nämndernas kvalitetsrapporter.
- Annan väsentlig information i nämnder och förvaltningen som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden.

Kommunstyrelsen bjuder även in nämnderna till dialog kring respektive nämnds verksamhet. Nämndpresidierna besöker kommunstyrelsen eller kommunstyrelsens arbetsutskott minst en gång per år för en dialog kring verksamheten och dess resultat. Styrelsen kan bjuda in nämnderna vid behov för fler dialoger.

Utgångspunkten i dialogerna ska vara att följa upp hur uppdraget enligt reglementet verkställs och eventuella problem att klara uppdraget. Vid dessa möten ska nämndpresidierna redogöra för följande punkter:

- Redovisning av aktuella verksamhetsfrågor och eventuella dilemman.
- Redovisning av intern kontroll.
- Verksamhetens kvalitet enligt nämndens ansvarsområde och nämndernas kvalitetsrapporter.
- Redovisning av kontroll av privata utförare och att dessa följs upp i enlighet med lagar, avtal och program fastställt av kommunfullmäktige.
- Systematiskt arbetsmiljöarbete.
- Granskningsrapporter från revisorerna.
- Budgetavvikelser och vidtagna samt i förekommande fall planerade åtgärder.
- Efterlevnad av eventuellt uppställda direktiv, policyer eller riktlinjer.
- Andra aktuella frågor som kommunstyrelsen vill ha information om.

Punkterna samt övriga frågor ska redovisas muntligt vid mötet samt att nämnden även överlämnar skriftlig dokumentation. Dokumentationen ska vara kortfattad och övergripande och ska lämnas in före mötet så att underlaget kan gå ut med utskicket till kommunstyrelsen eller utskottet.

Nämnderna ska i god tid, innan dialogerna, få information om vilka övriga frågor som kommunstyrelsen vill ha redovisat.

Kommundirektören stödjer kommunstyrelsen vid dialogmötena. Förvaltningscheferna stödjer nämndernas presidier.

I samband med delår och årsredovisning ska kommunstyrelsen rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens nämnder utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål.

3.2 Uppsikt över kommunala bolag

Enligt kommunallagen 6 kap. 1 § 2 st. ska kommunstyrelsen ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§.

Utöver uppsiktsplikten enligt ovan föreligger också en så kallad förstärkt uppsiktsplikt enligt 6 kap. 9 § över kommunala bolag. Detta innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut i samband med årsredovisningen ska pröva den verksamhet som bolagen bedrivit; om verksamheten har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Detta innebär bland annat att styrelsen ska bedöma om verksamheten har varit kompetensenlig och förenlig med de kommunalrättsliga principer som gäller för sådan verksamhet.

Uppsiktsskyldigheten är övergripande och kommunstyrelsen ska inte granska samtliga enskilda affärshändelser som har förekommit under kalenderåret i fråga. Kommunstyrelsen ska granska sådana endast om man får en indikation om att något är fel.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Protokoll från koncernens styrelsesammanträde/bolagsstämma
- Koncernens årsredovisningar
- Koncernens revisionsberättelse/revisionsrapporter
- Koncernens internkontroller
- Underlag för sammanställning av koncernredovisning för kommunen.

Om kommunstyrelsen finner att ett bolag bedriver verksamhet som inte är förenlig med det fastställda ändamålet eller strider mot den kommunala befogenheten för bolaget, ska styrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

3.2.1 Gislaveds Kommunhus AB:s ansvar för uppsiktsplikt

Gislaveds Kommunhus AB ansvarar för styrning, kontroll och uppföljning och är en sammanhållande funktion för Gislaveds kommuns aktiebolag.

Gislaveds Kommunhus AB följer upp av kommunfullmäktige beslutade mål och budget samt av kommunfullmäktige direktiv för bolagsstyrelser. Gislaveds Kommunhus AB har en viktig roll i kommunstyrelsens utövande av uppsikt, och genomför den löpande uppsikten över bolagen.

Vid sidan om ägarfunktionen har styrelsen för Gislaveds Kommunhus AB ett ansvar att, för kommunstyrelsens räkning, samla underlag från dotterbolagen inför kommunstyrelsens årliga beslut med anledning av uppsiktsplikten.

3.3 Uppsikt över verksamhet i gemensam nämnd

Kommunstyrelsens uppsikt över gemensamma nämnder utövas i huvudsak inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser då gemensamma nämnden ska ingå i kommunens ordinarie rapporteringstillfällen.

En del i uppsikten är vidare att kommunstyrelsen får del av:

- Nämndernas tertial- och årsredovisningar samt ekonomisk uppföljning.
- Protokoll och handlingar från nämndernas sammanträden.
- Nämndernas verksamhetsplaner med detaljbudgetar.
- Nämndernas internkontrollplaner och uppföljningsrapporter för intern kontroll.
- Eventuella granskningsrapporter från revisorerna.
- Annan viktig information av väsentlig karaktär i nämnden.

3.4 Uppsikt över kommunalförbund

Kommunstyrelsen ska ha löpande uppsikt över de kommunalförbund som man är medlem i på liknande sätt som i delägda kommunala bolag.

Kommunstyrelsen ska inom ramen för sin uppsiktsplikt följa upp om samtliga kommunala förbund som bedöms ha betydande finansiell effekt på kommunfullmäktiges budget och verksamhets- och ekonomisk måluppfyllelse lämnat regelbundna rapporter om måluppfyllelse och ekonomiskt resultat till kommunen inom ramen för styrmodellens planerings- och uppföljningsprocesser genom att dessa bolag ingår i stadens årliga koncernredovisning per den 31 december.

Innehållet i rapporterna ska uppfylla nedanstående minimikrav:

- Protokoll från direktionsnämndens sammanträden
- Förbundens budgetplaner/affärsplaner
- Förbundens årsredovisningar
- Förbundens arbete med intern kontroll
- Revisorernas olika granskningsrapporter
- Annan information om väsentlig karaktär i förbunden som förmedlas av kommundirektören vid kommunstyrelsens sammanträden

3.5 Årlig uppföljning av utövning av uppsiktsplikten

En uppföljning och utvärdering avseende kommunstyrelsens utövande av uppsiktsplikten ska rapporteras till kommunfullmäktige i avstämningsärende avseende den årliga uppföljningen av internkontrollarbete och kommunstyrelsens uppsiktsplikt.